

**Ilmiy amaliy
jurnal
№ 7 (9)
2026**

**YANGI
O'ZBEKISTON
IQTISODIYOTI**

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 7-son 2026 yil

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

7

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2026

MUNDARIJA

Umarov A.T. Mintaqalarni barqaror rivojlantirish strategiyasini shakllantirishning konseptual asoslari.....	7
Хошимов П.З., Эгамназарова Г.Ш. Ўзбекистонда атроф-муҳитни муҳофаза қилишнинг иқтисодий ва ҳуқуқий асослари.....	13
Raxmatova F.Y. To‘qimachilik sanoatida yashil investitsiyalar va resurs samaradorligini oshirish yo‘nalishlari.....	19
Ergasheva A.F. Milliy hunarmandchilik brendlarini ilgari surishda raqamli marketing vositalaridan foydalanish.....	22
Rahimova N.A. Inson resurslarini boshqarishda Big Data va HR analitikaning samaradorlikka ta’siri.....	25
Эгамназарова Г.Ш. Аҳоли ўсишининг CO ₂ эмиссияси, ресурслар истеъмоли ва уларнинг иқтисодий барқарорликка таъсири.....	28
Хасанов У.Ю. Кибержиноят рискларини бошқариш амалиётининг концептуал асосларининг ривожланиши.....	33
Алимухамедов Ш.Р. Божхона тўловларини ундиришда божхона қийматини аниқлашнинг ўрни.....	38
Сапаров И.Х. Маҳаллий бюджетлар харажатлари ижросининг самарадорлигини ошириш масалалари (Тошкент вилояти мисолида).....	43
Shaydulov Sh.Sh. Surxondaryo viloyatida elektron tijorat rivojlanishiga ta’sir etuvchi omillar tahlili	57
Abdulkakimov Z.T. Dunyo zargarlik sanoatini rivojlanishining bugunki kundagi xolati.....	60
Ibragimova G.S. Ta’lim sifatini oshirishda boshqaruv tizimining iqtisodiy samaradorligini rivojlantirish.....	65
Davronova N., Abdulkakimov Z.T. Kaydzen konsepsiyasining nazariy va uslubiy asoslari.....	69
Isaqov A.T. Fermer xo‘jaliklarida agrosurslardan foydalanish samaradorligini oshirish istiqbollari prognozlash.....	73
Berdimurodov U.S. Agrosanoat majmuasida klaster tizimini tashkil etish va rivojlantirishning iqtisodiy mexanizmlari.....	76
Хусанбоева Т.М. Цели и задачи преподавания экономических дисциплин в системе высшего образования.....	82
Alimov N.H. Global adolat kodeksi va global adolat reytingini (indeksini) joriy qilish yo‘llari.....	86
Umurzaqova I.S. “Investitsiyalar taqsimoti va samaradorlik paradoksi: O‘zbekiston tarmoqlari misolida stoxastik chegara (SFA) va kvadrant tahlili”.....	92
Safarova Y.A. Iqtisodiy o‘shishning infratuzilmaviy omillarining ta’sir mexanizmlarini baholash....	101
Eshqulova N.N. Mamlakat makroiqtisodiy barqarorligini ta’minlashda eksport va importning geografik diversifikatsiyasining ahamiyati.....	108
Nabiyev A.K. O‘zbekistonda raqobatchilik muhitini shakllantirish va monopoliyaga qarshi qonunchilik.....	115
Ketmanov A.M. Kichik biznesni moliyaviy resurslarni shakllantirish yo‘nalishlari.....	121
Мурадов Б.А. Жаҳон мамлакатларида темир йўл транспортини инновацион ривожлантириш тажрибаси.....	125
Jo‘rayeva M.Z. O‘zbekiston mintaqalarida yashil investitsiyalar va barqaror rivojlanish o‘rtasidagi bog‘liqlik tahlili.....	131
Qodirov H.M. Adir hududi ekotizimlarini boshqarishda intensiv sug‘orish tizimini joriy etish.....	136

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 7-son 2026 yil

Jo‘rayeva M.A. Kichik biznes subyektlariga jalb etilgan investitsiyalarni raqobatbardoshlik transmissiya mexanizmi va uni baholash uslubiyoti (Andijon viloyati misolida).....	143
Muhsinova F.A. Raqamli texnologiyalarning inson resurslarini boshqarishdagi o‘rni va innovatsion yondashuvning nazariy jihatlar.....	151
Kamoldinova N.A. Kichik biznesda ayollar bandligining ahamiyati.....	157
Xamrayeva S.I. Raqamli iqtisodiyot sharoitida xalqaro savdning transformatsiyasi va iqtisodiy rivojlanishga ta’siri.....	161
Dadaboyeva M.M. Andijon viloyatida kichik biznes eksportining hozirgi holati va rivojlanish tendensiyalari.....	166
Xakkulov A.U. Tijorat banklarida foiz risklarini baholashning nazariy va metodologik asoslari.....	171
Allasheva N.A. Zamonaviy globallashuv sharoitida moliyaviy risklar va ularni boshqarish strategiyalari.....	179
Atoyev N.R. Yangi industrial mamalakatlar: Chili va Singapur modeli tahlili va ularni O‘zbekistonda qo‘llash imkoniyatlari.....	182
Yangiboev R.B. O‘zbekiston bank tizimi likvidligiga ta’sir etuvchi omillarining empirik tahlili....	190
Nazarov J.R. Yashil iqtisodiyot: O‘zbekistonning barqaror kelajagiga yo‘l.....	198
Qo‘zieva N.N. Tijorat banklarida mijozlar bazasini shakllantirishning nazariy asoslari.....	202
Wang Jiahao Исследование по вопросам совместного развития индустрии электронной коммерции между Пекином и Ташкентом в рамках «Цифрового Шелкового пути».....	207
Qurbanov U.E. O‘zbekiston Respublikasi hududlari kesimida aholi daromadlarining iqtisodiy tahlili.....	216
Abduvaxidova N.A. O‘zbekistonda barqaror turizmni rivojlantirishda raqamli texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar.....	221
Murodov O.U. Sanoat korxonalarida resurslardan samarali foydalanish jarayoniga ta’sir etuvchi omillar.....	225
Xasanov S.Q. “To‘qimachilik sanoati korxonalari raqobatbardoshligini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari.....	229
Kabilov O.X. Paxta va g‘alla urug‘liklarini tayyorlovchi korxonalar faoliyatiga ta’sir etuvchi omillar	234
Pirmanov O.B. Oliy ta’lim tizimi raqamli ekotizimini shakllantirishdagi tizimli muammolar va boshqaruvdagi uzilishlar tahlili.....	238

raqamlashtirish jarayonlari kelajak uchun katta imkoniyatlar ochmoqda. Mahalliy kompaniyalar raqobatbardoshligini saqlab qolishlari uchun tizimli ma'lumotlar bazasini yaratish, professional HR-analitiklarni tayyorlash va global texnologiyalarni mahalliy sharoitga moslashtirgan holda joriy etish o'ta muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Wikipedia ma'lumotlari
2. Borotov, SHarofiddin (28-fevral 2023-yil). "Raqamli iqtisodiyot sharoitida elektron tijoratni rivojlantirish istiqbollari" Iqtisodiyot va ta'lim. 24-jild, № 1. 56–61-bet. doi:10.55439/ECED/vol24_iss1/a7.
3. <https://rework.withgoogle.com/intl/en/guides/understand-team-effectiveness>
4. Garvin, D. A., Wagonfeld, E., & Kind, L. (2013). How Google Sold Its Engineers on Management. Harvard Business Review, 91(12), 74-82.
5. Fayziyev, Shavkat Ismatovich; Babayev, Saidmuhammadjon Saidkamolovich; Babayev, Sirojiddin Saidkamolovich (2023). "Katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish usullari". O'zbekiston milliy axborot agentligi – O'z A Ilm-fan bo'limi (elektron jurnal). No.04

УДК: 330.36

**АҲОЛИ ЎСИШИНИНГ СО₂ ЭМИССИЯСИ, РЕСУРСЛАР ИСТЕЪМОЛИ ВА
УЛАРНИНГ ИҚТИСОДИЙ БАРҚАРОРЛИККА ТАЪСИРИ**

**ВЫБРОСЫ СО₂, ПОТРЕБЛЕНИЕ РЕСУРСОВ И РОСТ НАСЕЛЕНИЯ, А ТАКЖЕ ИХ
ВЛИЯНИЕ НА ЭКОНОМИЧЕСКУЮ УСТОЙЧИВОСТЬ**

**POPULATION GROWTH'S CO₂ EMISSIONS, RESOURCE CONSUMPTION, AND
THEIR IMPACT ON ECONOMIC SUSTAINABILITY**

Эгамназарова Гулноза Шухрат кизи
ЎзМУ талабаси

Аннотация

Ушбу мақоланинг асосий мақсади аҳоли ўсишининг СО₂ эмиссияси, ресурслар истеъмоли ва уларнинг иқтисодий барқарорликка таъсирини ўрганишдир. Мақоланинг методологияси ушбу мавзуга оид назарияларнинг қиёсий таҳлили, статистик маълумотлар орқали эконометрик регрессия таҳлилини тузиш ва унинг натижаларини изоҳлашдан иборат. Шу билан бирга, халқаро ташкилотлар томонидан аҳоли ўсиши билан боғлиқ экологик муаммоларни ҳал қилишга қаратилган усуллар ва таклифларни ўрганиш ушбу мақоланинг устувор йўналишларидан биридир.

Калит сўзлар: СО₂ эмиссияси, аҳоли ўсиши, эконометрик регрессия, корреляция.

Основная цель данной статьи — изучение влияния роста населения на выбросы СО₂, потребление ресурсов и их воздействие на экономическую стабильность. Методология статьи включает сравнительный анализ теорий по данной теме, построение эконометрического регрессионного анализа с использованием статистических данных и интерпретацию его результатов. При этом одним из приоритетов статьи является изучение методов и предложений, направленных на решение экологических проблем, связанных с ростом населения, международными организациями.

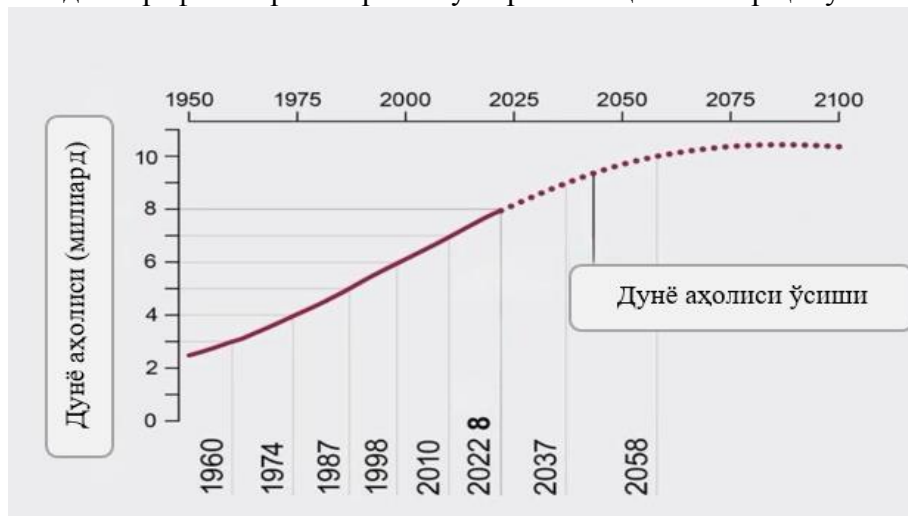
Ключевые слова: выбросы СО₂, рост населения, эконометрическая регрессия, корреляция.

The main purpose of this article is to study the impact of population growth on CO₂ emissions, resource consumption and their impact on economic stability. The methodology of the article is a comparative analysis of theories on this topic, the construction of econometric regression analysis using statistical data and the interpretation of its results. At the same time, one of the priorities of this article is the study of methods and proposals aimed at solving environmental problems associated with population growth by international organizations.

Keywords: CO₂ emissions, population growth, econometric regression, correlation.

Ҳозирги кунда дунёда қатор экологик муаммолар кузатилмоқда ва афсуски уларнинг салбий таъсири кучаймоқда. Экологик сиёсатни тўғри ва самарали олиб бориш ҳамда атроф-муҳитга келтирилаётган зарарни камайтириш эса бугунги куннинг муҳим масалаларидан бири бўлиб қолмоқда. Аҳоли ўсиши билан бирга табиатдаги ресурслар ва хомашёга бўлган талаб ҳам ошиб бормоқда. Бу эса саноатда ва қишлоқ хўжалигида янада кўпроқ маҳсулот ишлаб чиқарилишига олиб келмоқда. Айниқса, охириги 10 йилликда экологияга келтирилган зарар миқдори кўпайди ва давлатлар фаол равишда экологик сиёсатни олиб бориш, “яшил” иқтисодиётга ўтиш ва экологик тоза маҳсулотларни ишлаб чиқишни йўлга қўя бошладилар. Асосан атмосферага чиқариладиган турли хил зарарли ва захарли газлар, шу жумладан СО₂ нинг миқдори ва аҳоли ўсиши ўртасидаги алоқани тушуниш орқали юзага келаётган экологик муаммоларнинг олдини олиш мақсад қилинмоқда. Анъанавий иқтисодиёт ва саноат ишлаб чиқаришида аҳоли ўсиши туфайли экологик муаммолар пайдо бўлиши ва атроф муҳит зарарланиши мумкин. Лекин, ҳозирги дунёда кўпчилик давлатлар ресурс тежамкор ишлаб чиқариш ва “яшил” иқтисодиётга ўтишни ўз олдиларига мақсад қилиб қўйдилар. Бу ҳолатда аҳолининг ўсиши тўғридан-тўғри экологик муаммоларнинг пайдо бўлиши ёки ёмонлашувига сабаб бўлмаслиги мумкин.

Аҳоли ўсиши ва экологик муаммоларнинг пайдо бўлиши ўртасидаги алоқани тушунишга уринар эканмиз, энг аввало, аҳоли ўсишининг хусусиятларини, унинг демография ва иқтисодиётга таъсирини тушуниб олишимиз лозим. Аҳоли ўсишини бир жараён деб олсак, бу жараёнга таъсир қилувчи бир нечта омиллар мавжуд эканини кўришимиз мумкин. Масалан, ривожланган соғлиқни сақлаш тизими, озиқ-овқат хавфсизлиги, яхшиланган иш шароитлари ва шу каби кўплаб бошқа омиллар аҳоли сонининг доимий равишда ошиб боришига таъсир қилади дейишимиз мумкин. Шу жумладан, 1350-йилларда Ғарбий Евросиё ва Шарқий Африкада қора ўлат пандемияси тугаганидан буён дунё аҳолиси сони доимий равишда ошиб бормоқда. Аҳоли сонинг ошиши нафақат мамлакатда одам сонинг кўпайиши билан боғлиқ ва балки иқтисодий ва демографик жараёнларнинг ўзгаришига ҳам таъсир қилувчи омилдир.

1-расм. Дунё аҳолисининг ўсиш суръати[6]

Юқорида келтирилган 1-расмда дунё аҳолиси ўсиш суратлари келтирилган. 2022 йилда дунё аҳолисининг сони 8 миллиарда етди ва бу рақам ўсишда давом этмоқда.

Аҳоли ўсишининг демографик жиҳатлари асосан аҳолининг ёш ва жинс бўйича таркиби, шаҳар ва қишлоқ аҳолисининг улуши, ички ва ташқи миграция каби жиҳатларни қамраб олади. Аҳоли ўртасида туғилишлар сони кўпайиши, ўртача умр давомийлигининг ўсиши ва ривожланган соғлиқни сақлаш тизими дунё аҳолиси сонининг доимий равишда ўсишига таъсир этмоқда деб айтиш мумкин. Яъни, ҳозирги кунда оғир жисмоний меҳнат ҳамда хавфли ишларнинг асосий қисми техника ва технологиялар ёрдамида бажарилиши, соғлиқни сақлаш тизимининг яхшиланиши, кўплаб хавфли ва юқумли касалликларга даво топилганлиги инсонларнинг узок умр кўришига ҳисса қўшмоқда. Аҳоли сони ўсиши ўз навбатида инсон капитали ошишини белгилаб беради ва бу ишлаб чиқариш ҳажмини оширишда муҳим омил бўлиб ҳисобланади.

Аҳоли сони ўсиши энг аввало ресурсларга бўлган талабни оширади. Асосан, электр-энергияси, сув, ер ва озик-овқатга бўлган талаб доимий равишда ўсиб боради. Бу эса табиатда мавжуд бўлган ресурслардан ташқари муқобил ресурсларга бўлган эҳтиёжнинг пайдо бўлиши демакдир. Энг асосий масалалардан бири эса урбанизация ва инфратузилмани тўғри ташкил қилишдир. Аҳоли ўсиши энг аввало уй-жой, транспорт, таълим, соғлиқни сақлаш каби инфратузилмаларга бўлган қўшимча эҳтиёжни пайдо қилади. Бу жараёнда чиқиндиларни қайта ишлаш, сув ва электр-энергия ресурсларидан тўғри фойдаланиш, ҳаво сифатини назорат қилиш ва аҳоли фаровонлигини таъминлаш энг муҳим масаладир Барқарор ишлаб чиқариш ҳамда масъулиятли истеъмол меъёрлари бузилиши натижасида дунё бир қатор глобал экологик муаммоларга дуч келмоқда. Хусусан, аҳоли ўсиши билан бирга қуйидаги муаммоларнинг кўлами ва таъсири янада кенгаймоқда:

1. Сув ва сув ресурслари билан боғлиқ бўлган муаммолар: сув танқислиги, дарё, кўл ва океанларнинг ифлосланиши, Орол денгизи муаммоси, музликларнинг эриши натижасида сув тошқинларининг келиб чиқиши;

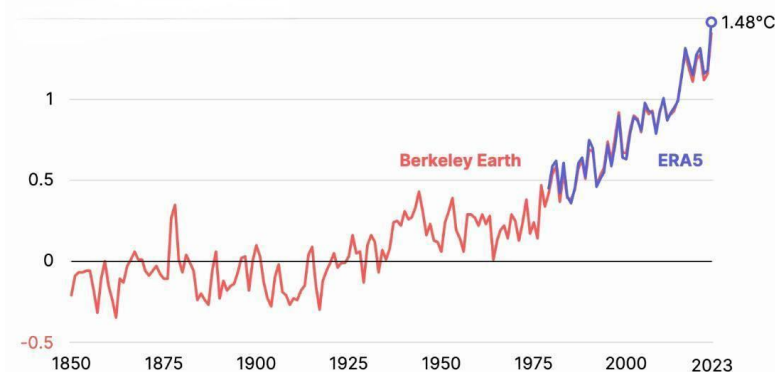
2. Тупроқ, яъни, ер билан боғлиқ муаммолар: ер эрозияси, ер сифатининг тушиши, шўрланиш ва бошқалар;

3. Биологик хилма-хилликнинг йўқолиши, яъни, ҳайвонот олами ва ўсимликлар ноёб турларининг йўқолиб кетиши;

4. Саноат ва чиқиндилар билан боғлиқ муаммолар, яъни чиқиндиларни қайта ишлаш, уларни йиғиш, ташиш ва йўқ қилиш давомида юзага келадиган муаммолар;

5. Атмосфера ҳавоси билан боғлиқ муаммолар, жумладан, ҳаво ифлосланиши, озон қатламининг емирилиши, ҳавода иссиқхона газлари ва бошқа зарарли газлар миқдорининг ошиб кетиши ва глобал иссиқлик каби муаммолар.

Ушбу экологик муаммолар тўсатдан пайдо бўлиб қолгани йўқ. Улар инсон фаолиятининг маълум бир таъсири остида йиллар давомида шаклланган. Энг асосий сабаблардан бири эса аҳоли сонининг ошиши натижасида ялпи талабнинг ошишидир. Бунга жавобан, ялпи таклифнинг ҳам доимий равишда ошиб бориши кузатилмоқда. Яъни, аҳоли ўсиши кўпроқ ишлаб чиқариш дегани, бу эса кўпроқ ресурслардан, сувдан, электр-энергиясидан фойдаланиш демакдир. Бу жараён эса узок муддатда ресурсларнинг камайишига, чиқиндиларнинг кўпайишига ва атроф-муҳитнинг зарарланишига олиб келади. Энг ачинарлиси шуки, чиқиндиларни қайта ишлаш даражасининг паст эканлиги туфайли чиқиндиларнинг асосий қисми яна табиатнинг ўзига қайтарилади. Табиатда чиқиндилар бутунлай чириб, йўқ бўлиб кетиши учун эса бир неча ўн йиллар керак бўлади. Кўп ҳолатларда чиқиндилар океанлар ва дарёларга улоқтирилади ва бу эса сув ости дунёсига катта зарар келтиради. Бошқа ҳолатларда чиқиндилар ер остига кўмилади ва бу эса ернинг унумдорлиги ва сифатининг тушишига олиб келади. Ҳар икки ҳолатда ҳам инсоният табиатдан фойдали хомашё ва ресурсларни олиб, бунинг эвазига табиатни зарарламоқда. Бундан ташқари, ҳаво ҳароратининг доимий равишда ошиб бориши туфайли глобал иссиқлик кузатилмоқда. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг маълумотларига кўра сайёрамиздаги энг юқори ҳарорат 2024 йилда кузатилган.

2-расм. Дунёда ҳаво ҳароратининг ошиб бориши [5]

Атмосфера ҳавосига чиқарилаётган CO_2 ва иссиқхона газлари миқдори ва аҳоли ўсиши ўртасидаги боғлиқликни тушуниш ҳаво ифлосланиши ва глобал иссиққа таъсир этаётган асосий омилларни аниқлаш имконини беради. Аҳоли ўсиши атмосфера ҳавоси таркибидаги CO_2 миқдорининг ошишига сабаб бўлади деган назариялар мавжуд. Бу назарияларнинг ишончлилигини ўрганиш мақсадида Ўзбекистон ҳудудида 2016-2025-йиллар оралиғида атмосфера ҳавосига чиқарилган CO_2 миқдори ва аҳоли ўсиши ўртасидаги корреляцияни аниқлаш ва эконометрик регрессия моделини тузиш мақсад қилиб олинди. Регрессия учун маълумотлар сифатида 2016-2024 йиллар оралиғида Ўзбекистон Республикаси ҳудудида атмосферага чиқарилган зарарли газлар ва аҳоли ўсиши олинди. Бунда аҳоли ўсишига таъсир этувчи омил (x) ва атмосферага чиқарилган зарарли газлар миқдори эса натижавий омил (y) сифатида олинди. Улар ўртасидаги корреляция коэффиценти – 0,56 га тенг бўлиб, бу ўртача салбий боғланиш борлигини кўрсатади. Бундан кейинги босқич эса регрессия тенгламасини тузишдир.

Source	SS	df	MS	Number of obs	=	10
Model	11872.8079	1	11872.8079	F(1, 8)	=	3.63
Residual	26198.9126	8	3274.86407	Prob > F	=	0.0934
				R-squared	=	0.3119
				Adj R-squared	=	0.2258
Total	38071.7205	9	4230.19116	Root MSE	=	57.226

y	Coef.	Std. Err.	t	P> t	[95% Conf. Interval]
x	-.0179504	.0094274	-1.90	0.093	-.0396901 .0037893
_cons	1507.596	324.5633	4.64	0.002	759.1516 2256.04

3-расм. Регрессия тенгламаси

Юқорида келтирилган Регрессия тенгламаси маълумотларини таҳлил қилсак, аҳолининг ўсиши ва атмосферага чиқарилган зарарли газлар миқдори ўртасидаги боғлиқлик статистик жиҳатдан аҳамиятга эга эмаслигини кўришимиз мумкин. Бунинг сабаби шуки, 95% лик ишончлилиқ интервалида аҳоли ўсиши коэффицентлари - 0,3969 ва 0.0038 оралиғида экани, яъни коэффицентлар оралиғида 0 нинг борлигидир. Бу ҳолатда регрессия тенгламасининг натижалари статистик аҳамиятга эга бўлмайди.

Бу ҳолатни зарарли газлар эмиссиясига аҳоли ўсишидан бошқа омиллар ҳам таъсир қилиши сифатида тушунтириш мумкин. Хусусан, сўнгги йилларда илм-фан тараққиёти натижасида чиқарилган газларни филтрлаш орқали уларнинг зарарини камайтириш йўллари ишлаб чиқилмоқда. Бундан ташқари, экология соҳасида чиқарилаётган конунлар, қарор ва Президент фармонлари ҳам вазиятни яхшилашга ёрдам бэрмоқда. Масалан, 2024 йил 23 декабрда кучга кирган "Атмосфера ҳавосини ифлослантирувчи манбаларни хатловдан ўтказиш ва унга ташланаётган ифлослантирувчи моддалар миқдорини белгилаш тўғрисида" ги йўриқнома тасдиқланиши ҳам ҳаво ифлосланишини камайтиришга ижобий таъсир

кўрсатмоқда. Шу билан бирга Ўзбекистон 2017 йил 19 апрелда Париж битимини имзолаган ва “Париж битимини ратификация қилиш тўғрисида”ги қонун 2018 йил 27 сентябрда мамлакатимиз Сенат томонидан маъқулланган. Битимда давлатимиз 2030 йилга қадар ҳаводаги зарарли газлар миқдорини 35% га қисқартириш мажбуриятини олганлиги юқоридаги регрессиянинг натижаларини тушунтиришда ёрдам беради. Бундан хулоса қилиш мумкинки, аҳоли ўсиши ҳаводаги зарарли ва ифлослантирувчи газлар миқдорининг ошишига сабаб бўлади деган анъанавий назария ва фикрлар аста секин ўз исботини йўқотмоқда. Бунга сабаб эса халқаро ҳамкорлик ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш бўйича олиб борилаётган ислохотлардир.

Хулоса сифатида шуни таъкидлаш лозимки, аҳоли ўсиши табиий жараён ва буни турли хил институционал усуллар орқали таъкидлашнинг ҳам салбий ва ижобий томонлари мавжуд. Экологик муаммолар нафақат дунё аҳолисининг доимий ошиб боришидан ва балки нотўғри ва масъулиятсиз ишлаб чиқаришдан, самарали ва инновацион технологияларни амалиётга татбиқ қилишдаги кечикишлардан ва аҳоли ўртасида экологик саводхонлик паст эканлигидан келиб чиқмоқда. Ҳозирги кунда дунёда ва юртимизда амалга оширилаётган ислохотлар ва стратегик режалар экологик муаммоларни бутунлай йўқ қилишга қаратилмаган. Бунинг ўрнига, юқорида санаб ўтилган экологик муаммоларнинг салбий таъсирини ва таъсир кўламини қисқартиришга асосий урғу қаратилмоқда. Инсон тараққиёти ва фаровонлиги учун албатта саноатни ривожлантириш ва табиатдаги ресурслардан фойдаланишига тўғри келади. Ушбу жараёнда атроф-муҳитга келтириладиган зарарни минимал даражага тушириш орқали барқарор иқтисодий ривожланишни таъминлаш мумкин. Ресурс тежамкор ва самарадор ишлаб чиқаришга ўтиш орқали экологик муаммоларнинг зарарини камайтириш мумкин. Экологик муаммоларнинг салбий таъсирини камайтиришда амалий тавсиялар сифатида қуйидагиларни олишимиз мумкин:

1. Аҳоли ўртасида экологик саводхонликни ошириш, уларга дунёдаги экологик муаммолар ҳақида маълумот бериш ва шу орқали уларни масъулиятли ҳаёт тарзига ўтишга рағбатлантириш;

2. "Полутэр пайс принсиpltэ", яъни ифлослантирувчи тўлайди тамойилини амалиётга тўлиқ жорий қилиш;

3. Халқаро ҳамкорликни кучайтириш. Экологик соҳада кучли ва илғор бўлган давлатлар билан ўзаро ҳамкорликни йўлга қўйиш, уларнинг тажрибаси ва илмидан фойдаланиш;

4. Ишлаб чиқарувчилар ўртасида экологик тозалик бўйича рақобатни юзага келтириш. Экологияга зарар етказадиган маҳсулотларнинг истеъмолини доимий равишда камайтириш ва экологик тоза маҳсулотларни қўллаб-қувватлаш.

Ушбу амалий тавсияларнинг аксарияти давлатимиз амалиётида жорий қилинмоқда ва шуни таъкидлаш жоизки экологик муаммоларни ҳал қилиш қисқа вақтда эмас балки узок вақтда ўз натижасини кўрсатади. Аҳоли ўсишини муаммо ёки омил сифатида кўриш эмас, балки тўғри сиёсат ва иқтисодиёт орқали экологик муаммоларни ҳал қилиш лозим.

Илмий раҳбар: проф. Хошимов П.З.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Машарипова М.А., Рудэнко И.Ю., Атроф-муҳит ва табиий ресурслар иқтисодиёти. Дарслик, Урганч. 2025.
2. Нигматов А. Экологиянинг назарий асослари. Ўқув қўлланма. — Тошкент. 2013.
3. Ўзбекистон Статистика қўмитаси расмий сайти, Stat.uz, <https://stat.uz/uz/>
4. Ўзбекистон Қонунчилик портали, Lэх.uz, <https://lэх.uz/docs/-7271112?ONDATE=23.12.2024>
5. Сэнкэн, очиқ маълумотлар сайти, <https://sharэ.google/imagэs/XA3M4pYBhXLRkUDQ0>
6. Scientific American сайти, <https://www.scientificamerican.com/article/global-population-growth-is-slowing-down-heres-one-reason-why/>